

FRÅN HEMBYGDSARBETET

Roslagsmuseet i Norrtälje

Gammalt museum blir som nytt

År 1972 fyllde Norrtälje 350 år. Orten fick sina stadsrättigheter 1622 av Gustav II Adolf och då också vapnet, ett störtat ankare. Man drömde stort om stadens framtid, men storhetsdrömmarna stäcktes genom det bottniska handelstvånget. Kungen behövde dock vapen och man anlade ett fabriksfaktori, där arbetarna till att börja med var tyska smeder. Det var i gång cirka 200 år. Ett av fabrikshusen finns ännu kvar och där inrymmer Roslagsmuseet.

Det kom till när staden fyllde 300 år och sedan slutet av 1940-talet har samlingarna vårdats, förökats och visats utan kostnad av två kunniga och trogna män, läroverksadjunkten P. M. Lijnsing och förre sjömannen Gösta Jöngren. Då museet saknade ljus och värme, kunde det blott hållas öppet i begränsad omfattning under sommartid.

En fin present fick museet jubileumsåret 1972. Genom medverkan inte minst av landstingsrådet Wilhelm Forsberg erhöll man ett stort AMS-bidrag för upprustning av huset. På ett par veckor i januari månad tömde man museet på dess ca 10 000 föremål och sedan kom hantverkare. Det blev en restaurering, som var synnerligen intressant och spännande att följa.

Jag skall här bara berätta om några väsentliga förändringar. Ingången flyttades från den hårt trafikerade gatan till husets baksida och den gjordes bred och handikappvänlig. Handikappvänlig blev också museets nedre botten och man fick rum med toalett och pentry. Två små rum blev ett stort genom att man bröt ned en vägg och här kommer man att skildra Roslagens historia i bild, text och föremål. I övre våningen finns nog museets vackraste rum, ett stort galleri som kommer att tjäna som lokal för konst- och vandringsutställningar. Framför ingången öppnar sig en vacker gräsmatta, där man sommartid har folkdansuppvisningar och sammankomster av olika slag.

Roslagsmuseet i Norrtälje. Museet är inrymt i det gamla gevärsfaktoriet vid Hantverkargatan. Foto Gösta Jansson 1972.

Restaureringen blev i huvuddrag färdig i juni månad 1972. Man hade ej möjlighet att genast iordningställa museets gamla samlingar utan återställde ett 1800-talsrum, som till minne av badortstiden fick namnet »Societetssalongen». Gösta Jöngren har under en stor del av sitt liv samlat föremål som belyser segel- och ångbåtsepoken. Hans rum och utställning är ett av museets fasta och publikdragande utställningar.

I de övriga rummen ordnade man en stadshistorisk utställning, baserad på förstoringar av vykort från sekelskiftet och föremål som t. ex. stadens nyckel, utlånad av Nordiska museet, borgmästarens stav och möbler. Till basutställningen knöts tillfälliga utställningar, t. ex. »Tre seklers kyrksilver» med föremål från stadens kyrka, och Måndagsgruppens utställning av konst med motiv från Norrtälje. Basutställningen är tänkt som en vandringsutställning och under hösten 1972 började den en resa i Roslagen.

Stort intresse rönt den programverksamhet i museet som återkom varje vecka under sommaren. Man höll till i Societetssalongen med musik- och lyrikkvällar. Till dem knöts specialvisningar av utställningen eller av föremål i museets ägo. För dessa kvällar svarade hembygdsföreningen genom sin ordförande.

Från Roslagsmuseets utställning Minns Du Din stad? Bilder från det gamla Norrtälje.
Foto Gösta Jansson 1972.

Under hösten visades stadsutställningen för årskurs tre i stadens skolor. Det är en verksamhet som slagit väl ut och på den ämnar museet satsa. Museet kan nu, som många andra hembygdsmuseer, göra just hembygdsundervisningen konkret och levande. Låt mig ta ett exempel. I samarbete med lärarna i hemtekniska ämnen skall eleverna under år 1973 få komma till museet och praktiskt pröva på hur hemarbetet gick till förr i tiden. Man skall till exempel mangla på gammalt sätt.

Hembygdsföreningen överlät under år 1972 museet till en stiftelse, där förutom föreningen kommunen, landstinget och riksantikvarieämbetet ingår. Man har därigenom fått ekonomiska möjligheter att anställa en amanuens på halvtid från och med år 1973. Anställd är fil. kand. Christina Karman. Hembygdsföreningens ordförande Lennart Jansson tjänstgör som ett slags museilektor.

Museet har nu fått värme och ljus och personal. Därför välkommen till Norrtälje och museet. Ring museet 0176/116 30 eller till undertecknad 0176/135 46 för upplysning eller besök.

Lennart Jansson

Bondkyrko hembygdsförening Stabygården

Föreningens styrelse har under året 1972 bestått av Birger Levin, ordförande; Axel Thorsell, sekreterare; Bertil Johansson, kassaförvaltare, samt Justus Wahlström och Elmar Eriksson. Dessutom har olika sektioner och arbetskommittéer varit valda. Inom föreningen har hållits sammanträden varje månad med undantag av sommarmånaderna. Samkväm och underhållning har förekommit, varvid bl. a. Märta Tamm-Götlind skildrat den svenska socialvården under 1800-talet och talat om författarinnan Fredrika Bremer. Amanuens fröken Kerstin Berg, Upplandsmuseet, har berättat om de uppländska järnbruken och visat bilder från gången och nuvarande tid och ärkebiskopinnan Brita Brilioth har talat om sin barndom och uppväxttid vid Stabby prästgård.

Inom föreningen har påbörjats ett dokumentationsarbete, vilket dock ännu icke givit så stort resultat. Ett lotteri har varit anordnat till förmån för hembygdsgårdens underhåll. Den sedvanliga sommarutflykten företogs under ledning av Karin Dansson till Vaxholm, där gemensam middag intogs å Winbergs pensionat. Vid den av Upplands fornminnesförening i slutet av november anordnade sammankomsten för hembygdsföreningar var Stabygården representerad av tre medlemmar. Några större ärenden har föreningen icke haft att behandla under det gångna verksamhetsåret. Nya medlemmar har anslutit sig till föreningen, vars medlemsantal vid årets slut var 195.

A. Thorsell
sekr.

Bromma hembygdsförening

Bromma hembygdsförening har f. n. omkring 630 medlemmar. Styrelsen består av 7 ordinarie ledamöter samt 2 suppleanter. Ordf. är byrådir. Harry Flood, vice ordf. bankkamrer Arne Bergman, sekr. fru Frideborg Annerfors, kassaförvaltare och intendent civilekonom Osborne Nyström.

Redaktör för föreningens årsskrift 1972 har varit direktör Hans von Heijne. Den årligen i årsskriften återkommande Brommakrönikan har även denna gång författats av Alvar Alvån. Bland övrigt innehåll må nämnas: »Bränder i Bromma» av John Svensk, »Spårvägsminnen» av Ulf Löwenstjerne, »Om Sundbyberg och Fröfjärden» av Herman Stolpe samt »Franz Berwald och Sandviks glasbruk» av samme författare.

Våren 1971 besöktes Prippkoncernens nya anläggning i Bromma jämte utställningen Pripporama. Höstutflykten samma år gick till Dalarö, där besök gjordes på tullhuset och tullmuseet samt i Dalarö kyrka. Guider var tulldirektör Olof Monthan samt fru Monthan. Våren 1972 gick färden till Bornsjön med omnejd. Besök gjordes på Norsborgs Vattenverk, Sturehovs slott samt Vällinge nyrestaurerade kapell. Ledare för den intressanta exkursionen var jägmästare Karl E. Hast vid Stockholms fastighetskontor. Hösten 1972 gjordes ett uppskattat studiebesök på Landstingshuset (f. d. Garnisonssjukhuset) på Kungsholmen, där kunniga guider visade 50-talet föreningsmedlemmar omkring i de förnämligt restaurerade lokalerna.

Vid årsmötet den 7 juni 1972 höll KFUM-sekreterare K. G. Kågerud föredrag om Bromma KFUM:s anläggning Triangeln i Alvik och dess verksamhet

för studerande ungdom samt om samma förenings nyförvärv Kårsögården på Kårsön, som håller på att omskapas till en modern fritidsgård, där såväl medlemmar som allmänhet hälsas välkomna.

Häverö-Edebo hembygdsförening

Hembygdsföreningen har de senaste åren utökat sitt bygnadsbestånd med en linbastu från tidigt 1800-tal. Den är uppförd på samma plats på hembygdsgården som en år 1945 nedbrunnen bastu. Orsaken till branden var barns lek med eld. Turligt nog var det lugnt väder, så det stannade vid bastun. En öppen veranda, som enligt gamla protokoll ej blev uppförd på grund av brist på pengar vid mangårdsbyggnadens flyttning från Gråska i Edebo, har nu färdigställt. Med hjälp av ett gammalt fotografi som förstorats gick det att ge verandan samma utseende och storlek som den hade under tidigt 1800-tal.

År 1969 erhöll hembygdsföreningen av dåvarande Häverö kommun den gamla brandstationen i Skebobruk, med förbehåll att användas till ett speciellt Skebomuseum. Kommunen lämnade ett bidrag på 20 000: – för renovering. Detta är nu färdigt och vi har uppmanat gamla och nuvarande Skebobor, både hemma i Skebo och ute i försakingringen att inkomma med föremål. Uppmaningen har inte förklingat ohörd, under sommaren 1972 har ca 200 föremål hopsamlats, de flesta med Skeboanknytning. Det värdefullaste är en kupolugn från Skebo järngjuteri, daterad 1874, som nu flyttats till museet, som ett sista synliga bevis på det 302-åriga järnbruketets storhetstid.

Genom välvillig medverkan av Holmens Bruk har föreningen fått låna för kopiering ett fyrkanaligt Magnetophonband, inspelat i Skebo 1953, med ca 12 timmars speltid. Ett 20-tal smeder och bruksarbetare har där talat om sina levnadsförhållanden på bruket åren 1900–1924 då Skebo stannade för alltid.

Holmens Bruk har från sitt centralarkiv i Åby utanför Norrköping till bruksmuseet överlämnat ett 20-tal föremål från Skebo–Edsbro som förvarats där i många år. De gamla Skeboföremålen har kunnat återföras till sin rätta hemvist.

Herbert Jansson
ordf.

Lagunda hembygdsförening

Vid en sammankomst i Biskopskulla församlingshem bildades Lagunda hembygdsförening den 9 augusti 1972 med fru Valdis Ordeus som ordförande.

Inom f. d. Lagunda kommun finns många objekt för fornminnes- och kulturminnesvård. Bygden är rik på fornlämningar, bl. a. hållristningar. Märklig är den av Upplands fornminnesförening ägda Mor Lottas gård i Kvek, vilken hembygdsföreningen gärna vill hjälpa till med att vårda. De Wilénska samlingarna bör ordnas, vi vill bevara ängarna med kungsängsiljor i Holm, m. m.

Föreningen vill också verka för den nutida miljön och kommer att ta upp frågor som kan ha framtida betydelse för bygden, dess natur och människor. Vid årsmötet 1973 kommer därför att beslutas om ett namn på föreningen som täcker detta program.

Den 30 januari 1973 hade 150 personer tecknat sig för medlemskap.

Greta Ericsson

Lovö hembygdsförening

Den 24 januari 1972 hölls i Drottningholms Golfklubbs klubbhus ett av hembygdsföreningen ordnat informationsmöte angående Kungshattsledens föreslagna dragning över Lovön enligt Regionplan 70. Regionplanechefen professor Carl-Fredrik Ahlberg och vägingenjör Carl Sikking inledde den stora debatten.

Valborgsmässoaftonen 1972 firades på sedvanligt sätt med ett stort bål nedanför Götiska tornet, vårtal av komminister Molander, körsång och fyrverkeri, samt kaffe i China slottskök, med hembygdsföreningen som arrangör. Mid-sommaraftonen 1972 kom däremot med en stor nyhet, då den firades med majstång på gårdstunet i Rörby, och var ordnad av Stiftelsen Lovö naturvård. Den blev synnerligen lyckad med spelmän och lekar, och anslutningen var mycket stor. – Den 30 sept. 1972 fick hembygdsföreningen gå igenom hela Drottningholms slott, även Biblioteket m. m., med den nya åldfrun grevinnan Marianne Moltke, varefter te serverades i Karamellan.

Föreningen Kulturhistoriska färder har minst tre år i rad besökt oss. Den 23 april 1970 gjordes besök i Loviselund och Berghem på Drottningholmsholmsmalmen. Den 12 sept. 1971 visades Malmviks slott, Hvilan och Lovö kyrkas talrika inventarier, och den 29 okt. 1972 Kungliga Badhuset från 1792 med dess varmvattenanläggningar på vinden, Lovö prästgårds källarvåning, Lovö hembygdsmuseum, en rad märkliga gamla torp från 1500- och 1600-talen, Rörby där B. Wallenberg höll ett föredrag om reformationstidens historia, samt Canton 7, där fru Kylberger bjöd på te.

Lovö hembygdsmuseum har under november månad 1971 blivit ordentligt reparerat liksom trappan på Hogsta magasin.

Årsmötet den 30 maj 1972 ägde rum i Hogsta magasin. Ordföranden hovjägmästare Stig Hegardt avgick efter ett år, och ersattes av komminister Bengt-Thure Molander, och sekreteraren tandläkare Göran Linge avgick likaledes, och blev ersatt av docent Olle Strandberg, Hogsta. Professor Greta Arwidsson höll föredrag om de av henne ledda utgrävningarna på Lunda, där man på ett gravfält sydväst om Berga under 1971 och 1972 hunnit undersöka tio gravar från äldre vendeltid, helt oskadade och rika. På en lägre nivå fanns bronsåldersbebyggelse med samma keramik som den som hittats vid den stora undersökningen i Hallundaområdet i Södertörn söder om Ekerön.

Stiftelsen Lovö naturvård har tillkommit för att rädda Rörby från rivning, då lantbruket där nedlades 1969 och Domänverket ämnade riva de flesta byggnaderna. Stiftelsen grundades av tandläkare Göran Linge den 25 juni 1970, och lyckades efter svåra förhandlingar på dagen ett år senare få arrendekontrakt

med Domänverket, gällande Rörby Nedergård, magasin, loge, stall och tvättstuga. Kontraktet ställer mycket hårda villkor. Reparationerna av de i novemberorkanen 1969 sönderblåsta byggnaderna nå en kostnad av över 60 000 kr., trots att det mesta arbetet utförs av frivilliga, oavlönade krafter under lördagar, söndagar och kvällar, som därutöver bidragit med penningmedel. Riksantikvarieämbetet har bistått med 10 000 kr. På gården drives betydande verksamhet av underföreningarna Lovö keramik, Lovö vävare, Rörbystallet och Lovö församlings barnverksamhet, och när magasinet är klart skall där bli utställning och museum. – Rörby betyder mycket i miljön och var en märklig historisk plats under reformationstiden, samt tillhör slottsanläggningarna på 1600- och 1700-talen. Byggnader finns kvar från 1400- och 1500-talen samt omkr. 1720, och omändringar från omkr. 1816, men tre av dessa gamla byggnader används fortfarande av Domänverket. – Rörbymiljön är nu tyvärr svårt hotad av Försvarsanstaltens utbyggnader, och det vore önskvärt att Slottsförvaltningen finge återfå Rörbyägorna av Domänverket i utbyte mot annan mark, nämligen Drottningholmsskogarna på Adelsön, vilket är på tal.

Jutta Waller

Berit Wallenberg

Rasbo hembygdsgille

Rasbo hembygdsgille bildades 1967 och består av en styrelse på 18 ledamöter samt ett arbetsutskott på 6 ledamöter. Medlemsantalet utgör 180 samt en förening som är medlemsansluten.

Inventering och insamling av äldre föremål gjordes redan på 1940-talet, varför många värdefulla saker på så sätt blivit bevarade för framtiden.

Hembygdsgården invigdes den 24 augusti 1969 med friluftsgudstjänst och högtidstal av arkivarie Wolter Ehn. Vidare medverkade Gås-Andersbygdens spelmanslag och Sten Sture folkdanslag. Museiföremålen visades under sakkunnig ledning.

I lokalerna, som är elektriskt uppvärmda och där man även kan tända en stockvedsbrasa i köksspis, förekommer vävning av bl. a. rasbolöparen, mötesverksamhet m. m.

För närvarande pågår en restaurering av de uthus som tillhör bostadshuset för att man där skall kunna placera större föremål, såsom vagnar och slädar m. m.

*Helge Karlsson
Gustaf Gustafsson*

Rasbokils hembygds- och fornminnesförening

Som förberedelse till den hembygdsdag, som hölls vid Gammelgården söndagen den 3 september, gjordes en gemensam ansträngning för att få museisamlingarna och gårdens övriga utrymmen helt färdiga. Då togs under ett par arbetsdagar samtliga föremål om hand, som ännu förvarades i bodar m. m. och placerades på sina platser i Gammelgården. Därvid vanns att uthuslängan till soldattorpet på hembygdsföreningens tomt kunde städas och sedan också användas som utställningslokal. Nu kan där visas den lilla ladugården med plats för två kor, en gris och några höns och i de övriga utrymmena, skjul, foderbod

och lada, de enkla redskap, som talar om soldattorpets arbetsliv och den knappa livsföringen för dem, som brukade torpet. Möbleringen i Gammelgårdens rum blev nu också i stor utsträckning kompletterad och samlingarna tillfördes många värdefulla föremål, vittnande om gammalt arbetsliv i bygden.

Midsommaren firades traditionellt vid Årby, där stängen restes, efter det att alla hjälpts åt med klädningen. Efter dans och lekar inbjöds till förfriskningar i Årby riddarsal.

Föreningens årsmöte hölls fredagen den 26 maj i Gammelgården. Efter sedvanliga förhandlingar visades i anslutning till *naturvårdsåret* filmen »Naturen, en ömtålig tillgång», följd av livlig diskussion.

Styrelse: Ordf. Stig Björklund, v. ordf. Viktor Andersson, sekr. Gun Björklund, kassör Eshjörn Båth, Elsa Gustavsson, Mary Lundin, Ernst Andersson, Karin Pettersson, Margit Olofsson och Kajsa Eriksson.

Gun Björklund

Roslagens fornminnes- och hembygdsförening

Även under år 1972 har verksamheten mest gällt museet i Norrtälje, som nu fått namnet Roslagsmuseet. Året har varit betydelsefullt genom att föreningen efter 23 års ansträngningar äntligen har lyckats säkra museets framtida bestånd genom att få kommun, landsting och riksantikvarieämbete närmare engagerade i och med bildandet av »Stiftelsen Roslagsmuseet», vilket slutgiltigt skedde genom stiftelseurkundens undertecknande i Norrtälje den 19 december 1972.

Inför bildandet av stiftelsen tillsattes en interimsstyrelse. Denna lyckades utverka ett större AMS-bidrag till en omfattande reparation av stenhuset vid Hantverkargatan, museets huvudbyggnad. Innan reparationen begynte, inbjöds allmänheten att söndagen den 23 januari 1972 gratis ta sig en sista blick på det gamla museet och ett par hundra personer kom. Därefter evakuerades alla museiföremålen, huvudsakligen genom ett par, tre styrelsemedlemmars nit och upppoffran. Det mesta placerades i två närbelägna byggnader. Under de närmaste månaderna arbetade en mängd hantverkare. Golv revs upp, inntertak sänktes, väggar nedbröts för större rum, toalett och pentry tillkom, elektrisk värme insattes, det målades, tapetserades och museets yttre renoverades. En ny ingång på museets baksida tillkom. I juni var det mesta klart och fredagen den 30 juni kunde museet återinvigas, bl. a. i närvaro av landstingets representant landstingsrådet G. Hjerne. Lite senare öppnades det för allmänheten.

Även om museet under året formellt har drivits av nämnda interimsstyrelse, kom de praktiska och ekonomiska åtgärderna att åvila hembygdsföreningen varför det inte är omotiverat att låta årets berättelse bli en museirapport.

Till hjälp hade från Nordiska museet erhållits en tjänsteman, fru Kerstin Kunelius-Hestrell. Det gamla 1800-talsrummet inreddes som en societetssalong till erinran om badorten Norrtälje. Ett par av de därintill liggande rummen hade sammanslagits till ett större rum, i vilket ordnades en utställning till minnet av stadens 350-årsjubileum, bestående av föremål och förstorningar av vykort från tiden omkring 1900. I montrar kunde man se minnen – både

världsliga och kyrkliga – belysande stadens historia. I övervåningen blev det ett par tre konstutställningar, bl. a. en av Ålandskonst. Museet hölls öppet till den 15 augusti, tisdag–fredag 13–16, lördag 12–14 samt torsdag 18–20. Det kom många besökare, cirka 2 000. Härtill bidrog också anordnandet varje vecka av en liten kulturafton, oftast förlagd till Societetssalongen med sång, musik, uppläsningar och bildvisningar. Noteras kan även en uppvisning av ortens folkdanslag på gräsmattan i museiparken en stilla och skön augustiafton.

Ur museets dagbok för 1972 må antecknas:

12 juli	Visa och gitarr	Lars Björklund, Länna
20 juli	Dragspel	Stig Zotterman
27 juli	Vis- och lyrikafton	Ramon Anthin
2 aug.	Norrtälje folkdanslag	
10 aug.	Flöjt- och cembalo	Torbjörn Eklund, Mats Andersson
2 sept. <i>Ålandsdagen</i>		
1	Gösta Jöngren erhåller årets kulturpris, denna gång utdelat av Norrtäljekommittén. Det överlämnades av kommunalrådet Bror Nyström	
2	Stadspromenad, ledd av Lennart Jansson	
3	Bussfärd till Vaddö sjöfartsmuseum under ledning av Manfred Ohlsson	
13 sept.	En färd från Kvisthamraviken till Lommaren	Bildvisning med kommentar av P. M. Ljising
20 sept.	Musik och dikt	J. Å. Wiberg, Mats Andersson, Esse Jansson
24 sept.	Ett skeppsbrott på Nordsjön	G. Jöngren
27 sept.	Romantisk ton	Harry Andreasson och Greta Johansson

Hembygdsföreningen mottog bidrag från kulturnämnden för en del av dessa arrangemang. Ofta hade Lennart Jansson i samband med dem specialvisning av museet eller miniatyrföreläsning om något föremål.

Tyvärre hann man ej få museet färdiginsrett under sommaren och hösten. Den flitige Gösta Jöngren lyckades dock genomdriva sina planer på sitt eget vis och få sin storslagna marina avdelning klar, vilken säkerligen förblir en av museets stora attraktioner, även högt värderad av experter från Sjöhistoriska museet, Stockholm. Båtsmanstorpets två rum i västra delen av huset blev omsider klara under hösten men ännu återstår det mesta av inredningsarbetet.

Förutom AMS-bidraget och anslag från kommun och landsting har museet fått en hel del gåvor under året.

Föreningen stannar i stor tacksamhet till alla givare och medhjälpare som gjort det gångna året till ett av de mest framgångsrika i föreningens historia.

Norrtälje den 26 januari 1973

Lennart Jansson
ordf.

P. M. Ljising
sekr.

Roslagens sjöfartsminnesföreningsmuseum på Vaddö, modellsalen. Foto Manfred Olsson 1972.

Roslagens sjöfartsminnesförening

I samband med Norrtälje stads 350-årsjubileum 1972 och iordningställandet av dess Roslagsmuseum i den karolinska byggnaden gjordes en utfärd till Roslagens sjöfartsmuseum på Kaplansbacken i Vaddö. Där var en liten utställning ordnad som visade sjöfartens utveckling från åror och segel till ånga och motor. Bland båtmodellerna kan nämnas en roslagsskuta s. k. sandkil, storbåt eller rospigg, som förvärvades för några år sedan av den då 90-årige modellbyggaren Verner Engström från Norröra, Blidö. Hans fartygsmodeller är mycket skickligt utförda. Det är även anmärkningsvärt att han i sin ungdom var med och byggde de verkliga roslagsskutorna i sin egen skärgård. Hans vackra båt i museet är ensam värd ett besök där.

År 1971 tillbyggdes museet med en ny sal, maskinsalen, där en ångpanna och en maskin nu är inrymda. En unik maskin, tillverkad i Ortala, Vaddö, i början av seklet, är ett nytt tillskott till samlingarna. Den är en gåva av Bernhard Lindqvist, Vaddö. Denna motor är kanske den enda av denna typ som har undgått nedskrotning. Bland övriga gåvor må nämnas en samling skulpturer, tillverkade och skänkta av arholmabon Vilhelm Jansson, alias Simes-Ville.

M. O.

Sjuhundra hembygdsförening

Sjuhundra hembygdsförening äger Tolfmangården i Liesta by, Rimbo s:n. Betalande medlemmar är 160 och årsavgiften 10: -. Gårdens samlingar omfattar ca 500 föremål, såsom äldre bruksföremål, jordbruksredskap m. m. Gården hålles öppen för allmänheten varje onsdag kl 18.30–20.30, annan tid efter

överenskommelse. Större sammankomster vid Tolfmansgården har under året varit valborgsmässofirande, friluftsgudstjänst, svenska flaggans dag, midsommarfirande, husförhör. Varje onsdagkväll har några intresserade samlats till arbete eller samkväm där. Vidare har trivselkvällar ordnats som samlat 40–50 personer per kväll i den trevna gamla gården.

Gården har uthyrts till andra föreningar i orten, som dit förlagt sina sammankomster. Totalt har gården 1972 haft cirka 2 000 besökare.

Lage Mattsson

Skogs-Tibble fornminnes- och hembygdsförening

Skogs-Tibble fornminnes- och hembygdsförening höll sitt årsmöte i gamla småskolan Skogs-Tibble 6 aug. 1972. Styrelsen omvaldes i sin helhet: Gösta Ekmyr ordf., Per-Gunnar Nylund v. ordf., Birger Andersson kassör, Valborg Pettersson sekr., Erik Pettersson och Oscar Kjellin övriga ledamöter. Martin Sundquist styrelsesuppleant. Efter mötesförhandlingarna serverades rågmjölsgröt med korngryn i och till detta bjöds lingonsylt och mjölk, rågbröd med smör och ost. Föreningen försöker att på varje årsmöte bjuda på någon gammal maträtt. Årets gröt hade på ett förtjänstfullt sätt kokats av Britta Ekmyr, och alla lät sig väl smaka och var eniga om att det var gott.

Två styrelsesammanträden har hållits och arbetskommittén har samlats 17 ggr. Den har rensat upp runt tiondeboden och lagat taket på densamma samt ägnat sig åt katalogiseringsarbetet.

En biologisk exkursion hölls under sommaren med Per-Gunnar Nylund som ledare. Den startade i Ribbingebäck med besök vid bl. a. »Uvberget» Alsta, ett naturskyddat område som väckte berättigad beundran.

Den 20 aug. var en utflykt till Vendel anordnad. Man samlades på Ottarshögen, där Vendels hembygdsförenings ordförande mötte och hälsade välkommen samt gav en instruktiv orientering över Vendelbygden. Sedan åkte vi till »Klockargården», där värdföreningen har sina samlingar. Vi hann också med att besöka Örbyhus slott före hemresan.

Museet i Skogs-Tibble gamla småskola har i år tagit emot flera besökare än någonsin tidigare, ca 500 personer. Besökarna har till stor del varit skolbarn, studiecirklar och lärargrupper.

Bland nyförvärven må nämnas en karta från tiden före laga skifte (1849) över Tibble by.

Skogs-Tibble fornminnes- och hembygdsförening kan se tillbaka på ett givande, aktivt år och hoppas på det bästa för framtiden.

Valborg Pettersson

Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening

Verksamheten inom Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening under 1972 har fortsatt i hävdvunna former. Museet har hållits öppet året runt med möjlighet för intresserade att besöka museet även under icke ordinarie tid.

Besökarantalet har varit tämligen oförändrat: omkring 625. En glädjande ökning har skett när det gäller antalet besökande skolklasser: 1972 ett 25-tal mot 10 år 1971. Till museet har förvärvats ett 30-tal föremål, de flesta i form av gåvor. Accessionskatalogen upptog vid årets slut 4 606 nr.

Sommarens största händelse var de fortsatta utgrävningarna på den till staden hörande Bryggholmen i Mälaren, varvid ett par ugnar av det gamla glasbruket blottades liksom grunden till ett bostadshus. Utgrävningsledare har varit arkeolog fru Eva Simonsson, Västerås, med biträde av hrr Ragnar Sjöblom, Västerås, Hjalmar Rådström och Sven Johansson, Enköping. Museiföreningen har fattat principbeslut om ett icke fastställt belopp som bidrag till utgrävningskostnaderna.

Vid årsskiftet avgick fru Ingeborg Wallén, Enköping, som museivårdare. Hon efterträdes av fil stud:na Irene Andersson och Göran Hedlund, Frösthult.

Harry Norrgården
sekr.

Täby hembygdsförening

År 1972 fyllde Täby hembygdsförening 30 år. En välbesökt jubileumsfest gick av stapeln i Tibbleskolans stora aula i Täby centrum. Högtidstalare med känd bravur var professor John Nihlén. Konsertmusik och solosång samt körsång av Täby-kören bidrog till stämningen. En rad grannföreningar uppvaktade med blommor, presenter och hyllningsadresser. Sålunda överraskade Danderyds hembygdsförening med en mycket originell och värdefull gåva: en sabel av äldre modell, Sollentuna hembygdsförening med blommor och böcker, bl. a. en pärm med »Danderydiana». Många gåvor överlämnades av privatpersoner. En rad telegram upplästes, bl. a. från landsantikvarien Alf Nordström, som också sände sin bok om Vira bruk. Föreningens förste ordförande f. byråchefen Josef Granér, erinrade i sitt tal om bl. a. bildandet av föreningen för 30 år sedan.

En fotoutställning, »Täby hembygdsförening 30 år», hade museichefen ing. Hans Carlén, fotografen Sven Bayard och arkivarien S. E. Vingedal anordnat i det nya huvudbiblioteket i Täby centrum. Den blev till vår glädje livligt besökt.

Under jubileumsåret fick Täby hembygdsförening en ny och stor arkivlokal i huvudbibliotekets bottenvåning. Kommunstyrelsens ordförande, civ. ing. Gunnar Rönn, överlämnade med anledning av detta en summa om 5 000: – för inredning av densamma. Kulturnämndens anslag till föreningen uppgick 1972 till 12 000: –.

Under året som gått fick föreningen en ny ordförande, civ. ing. Hjalmar Brink. I övrigt blev de avgående styrelseledamöterna i stort sett omvalda.

Redaktionskommittén har fortsatt utgivningen av skriftserien. År 1971 utkom nr 10 som utgör en omarbetad ny upplaga av den slutsålda »Runristningarna i Täby». Den är sammanställd och kommenterad av arkivarien. Förordet är skrivet av professor Sven B. F. Jansson, karta och textade runor av ing. Hans Carlén. Föreningens stencilerade tidskrift »Hembygdsnytt» har nu uppnått 10:de årgången. Bilagan »Arkivarien berättar om Täby» har nu nummer 24. Vår- och höstnumren av »Hembygdsnytt» innehåller bl. a. program om sedvanliga utflykter, »brasafnar» m. m. sådant.

Både museet och arkivet har berikats med många nya gåvor av bl. a. trofasta hembygdsvänner anslutna till vår förening, som nu har ca 900 medlemmar. Vår årsavgift är f. n. 12 kronor. Då får varje medlem årsboken och »Hembygdsnytt» gratis.

Till sist kan nämnas att museiintendenten Hans Carlén erhöll 1972 års kulturpris för sina stora insatser inom hembygdsvården i Täby.

S. E. Vingedal

Upplands-Väsby hembygdsförening

Styrelsen som under 1971 bestått av 7 ledamöter med Sigurd Riberdahl som ordförande har hållit 10 protokollförda sammanträden. Årsmötet hölls den 14 mars i Stora Vilunda gamla anrika herrgård. Fil. mag. Göran Strömbäck höll ett kåseri om Stora Vilundas historia under 200 år. Föreningen har under året utgivit ett informationsblad och deltagit i en utställning anordnad av föreningsrådet samt ordnat hembygdsaftnar i hembygdsgården. Vid en sådan den 17 oktober kåserade Einar Ahlén från Sollentuna om Love Almquist och hans hembygd. Vid den sedvanliga vårutflykten besöktes bl. a. Rosersbergs slott och Skånellaholm.

Hembygdsgården har varit upplåten för spånadskurs, gudstjänst, Röda korsfest och studiecirkel i hembygdskunskap. Medlemsantalet har ökat med 40% och utgjorde vid årets slut 283 st.

Om verksamheten 1972 kan meddelas att årsmötet hölls 9 april i Hammarbygården i Sigmaområdet. Det beslöts då att styrelsen skulle utökas från 7 till 9 medlemmar. Vårutflykten detta år gick till Roslagen, där bl. a. Vira bruk, Norrtälje och Mörby slottsruin besöktes.

Hembygdsgården har nu renoverats invändigt. Gammaldags tapeter har uppsatts i stora salen, i de små rummen har takbjälkarna tagits fram och i det nordvästra gavelrummet har en öppen spis fått ersätta en kakelugn.

Ca 40 medlemmar deltog i julsamkvämet i hembygdsgården som blev mycket lyckat med risgrynsgröt, kaffe, sång och musik, brasa i kakelugnen och levande ljus.

Ragnar Carlsson

Östervåla hembygdsförening

Hembygdsgården, eller »Mårtsbogården» som den döptes till vid invigningen 1930, har de senaste tre åren genomgått en stor upprustning. Husen har rödfärgats, de grå husväggarna har besprutats med färglös impregneringsvätska. Dörr och fönsterfoder jämte vindskidor har svartmålat och den gamla gårdssmedjan har iordningställt med full uppsättning verktyg. En kolarvoja samt ett nytt stort salustånd för festplatsen har uppförts och den nya inventarieloggen utkom från tryckeriet 1971. Allt detta kostade mycket pengar, men tack vare anslag från kommunen och flera lyckade sommarfester gick det hjälpligt ihop.

Sommarfesten i fjol gick med stor förlust, den regnade och åskade bort. Vi måste avlysa kvällsprogrammet, folket hade då gått hem. Vid midsommarfirandet vid Aspnäs gård i fjol då kyrkans ungdom, SMU och hembygdsföreningen svarade för programmet, uppfördes ett krönikespel föreställande drotsen Matts Kättilmundsson då han år 1322 kom hem till Aspnäs från en lång resa och emottogs av hustru och tjänare. Det var då han beslöt bygga en kyrka vid gården till sin hustrus ära. Spelet utfördes av amatörer ifrån de tre föreningarna med upplånade tidstroga dräkter. Spelet uppfördes även på hembygdsfesten en vecka senare.

Då sommarfesten blev så misslyckad, satte vi igång en insamling här i socknen av föremål och säd från bönderna till en loppmarknad. Auktionen hölls den 2 september och inbringade i ren behållning 8 000: -. Detta bevisar att det finns stor hembygds känsla här i Våla.

Erik Olsson